S-330
COVID-19 İLE ENFEKTE ÇOCUKLARDA ALTI AYLIK İZLEMDE DEVAM EDEN YAKINMALAR

Öykü Turunç, Ahmet Emecen, Salih Keskin, Ecem Başoğlu, Ahmet Furkan Süner, Neslişah Şiyve, Nurşen Belet, Hatice Karaoğlu, Belgin Ünal
Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İzmir

Giriş-Amaç: COVID-19 ile enfekte olan çocukların ilk tanıyı izleyen dönemlerdeki sağlık durumlarını inceleyen sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, COVID-19 tanısı olan çocuklarda, tanıyı izleyen 1, 3 ve 6. aylarda COVID-19 enfeksiyonuna bağlı devam eden yakınma varlığını ve bu yakınmalarla ilişkili olan durumları incelemektir.

Gereç-Yöntem: Prospektif kohort çalışmasına, 1 Kasım 2020 ile 29 Mayıs 2021 tarihleri arasında İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi'ne başvuran 18 yaşından küçük 689 COVID-19 hastası dahil edilmiştir. Veri toplama amacı ile yapılan birinci ve üçüncü ay telefon görüşmelerinde hastaların 64'üne ulaşılamadığı ve 20'si çalışmaya katılmayı reddettiği için toplam 605 hasta altı ay süre ile izlenmiştir. Araştırmanın bağımlı değişkeni devam eden yakınma varlığıdır. Devam eden yakınma, görüşmeden önceki bir hafta içinde bildirilen COVID-19 enfeksiyonu ile ilişkili olduğu düşünülen yakınma olarak tanımlanmıştır. Bağımsız değişkenler ise yaş, cinsiyet, ebeveynlerin öğrenim durumu, algılanan ekonomik durum, tanı öncesi var olan kronik hastalık, iyileşme algısı, COVID-19 tanısı için yapılan ilk başvuruda var olan yakınmalardır. Araştırmada veri tanıdan sonraki bir, üç ve altıncı aylarda eğitim verilmiş sekreterler tarafından yapılan telefon görüşmeleri ile toplanmıştır. Devam eden yakınma varlığı ile bağımsız değişkenlerin ilişkisi incelenirken Ki-kare, T testi ve Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır. İstatistiksel analizler, R sürüm 4.0.0 (R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria) kullanılarak yapılmıştır. Çalışma için DEU Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulundan onay alınmıştır (Tarih: 21.09.2020- Karar No:2020/22-32).

Bulgular: Araştırma grubunun %54'ü kadındır, yaş ortalaması ise 9.9 ± 5.5'tir. Hastaların %81.0'i tanı anında, %15.1'i ilk ayda, %8.6'sı 3. ayda ve %3.7'si 6. ayda COVID-19 ile ilişkili en az bir yakınması olduğunu bildirmiştir. Tanı sırasında ortanca semptom sayısı 2, birinci, üçüncü ve altıncı aylarda ayda ise 0'dır. En sık görülen tanı anı yakınmaları ateş (%52.1), halsizlik (%35.8), baş ağrısı (%23.8) ve grip benzeri semptomlardır (%20.4). Birinci ayda en sık devam eden yakınmalar hafif hareketle çabuk yorulma (%4.2), baş ağrısı (%2.7) ve öksürük (%2.4); üçüncü ayda en sık görülen yakınmalar hafif hareketle çabuk yorulma (%1.2), tat-koku kaybı (%1.2) ve kas-eklem ağrısı (%1.2); altıncı ayda en sık devam eden yakınmalar ise hafif hareketle çabuk yorulma (%1.5), kas eklem ağrısı (%1.2), çarpıntı (%0.8) ve tat-koku kaybıdır (%0.8). Birinci ayın sonunda devam eden yakınma varlığı, kronik hastalık öyküsü olan çocuklarda (%28.6 ile (%11.3, p<0.001), düşük iyileşme algısı olan çocuklarda (%60 ile %11.4, p<0.001) ve annesinin öğrenim seviyesi daha düşük olan çocuklarda (%23.7, %13.4, %11.5, p=0.03) daha yaygın saptanmıştır. Üçüncü ayın sonunda ise devam eden yakınma varlığı kadın cinsiyet (%10.9 ile %5.8, p=0.031), annenin düşük öğrenim seviyesi (%9.3 ile %2.7, p=0.03) ve üçüncü aydaki düşük iyileşme algısı (%60.6 ile %5.4, p<0.001) ile ilişkili bulunmuştur. Altıncı ayın sonunda devam eden yakınma varlığı kadın cinsiyet (%6.4 ile %2.4, p=0.034), annenin düşük öğrenim seviyesi (%8.6, %3, %1.4, p=0.005) ve altıncı aydaki düşük iyileşme algısı (%41.7 ile %2.4, p<0.001) ile ilişkili bulunmuştur. Yaş, ekonomik durum algısı ve babanın öğrenim durumu ile devam eden yakınma arasında ilişki saptanmamıştır.

Sonuç: COVID-19 semptomları çocuklarda tanı sonrası altıncı aya kadar devam edebilmektedir. En sık devam eden yakınmaların hafif hareketle çabuk yorulma, kas eklem ağrısı ve tat-koku kaybı olduğu gözlenmiştir. Devam eden yakınmaların, COVID-19'dan iyileşme algısı, kronik hastalık varlığı, tanı anında yakınma varlığı, kadın cinsiyet ve annenin düşük öğrenim durumu ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Altta yatan bir hastalığı olan ve tanı anında COVID-19 ile ilgili yakınması olan çocuklar uzun süreli devam eden yakınmalar açısından risk altında olabilir. Bu çocuklar, COVID-19 enfeksiyonundan sonra daha sık izlenmeli ve izlemlerinde devam eden yakınmalar ile ilgili sorguları atlanmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, çocuk sağlığı, kohort çalışması, uzamış semptom